

ПОСТАНОВКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОПЕРИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ РЕЖИСЕРА МУЗИЧНОГО ТЕАТРУ

Наголошено на особливостях сучасного розвитку музичного театру України в нових соціокультурних реаліях, зокрема на нових вимогах до режисера-постановника. Це потребує переосмислення принципів професійної підготовки такого фахівця. На кафедрі оперної підготовки та музичної режисури НМАУ ім. П. І. Чайковського протягом майже двадцяти років здійснюється фахова підготовка режисерів музичного театру, здатних поставити в музичному театрі виставу будь-якого жанру, стилю і форми. Студенти опановують теоретичні і практичні основи режисерського мистецтва, методи і способи роботи з композитором, диригентом, співаками-акторами, сценографом, балетмейстером, хормейстером, набуваючи навичок створювати свій режисерський задум і втілювати його на сцені відповідно до запитів і потреб часу. Вони вчаться komponувати на основі музичної драматургії всі складові театрального видовища: музику, акторську гру, сценографію, пластику, танець, світло, грим тощо. Здійснений студентами аналіз режисерських інтерпретацій сучасних українських оперних творів («Ведмідь» І. Губаренко, «Доля Доріана, або Синдром Доріана» К. Цепколенко, «У неділю рано...» В. Кирейка, «Сват мимоволі» В. Губаренка) свідчить про їх належний професійний рівень. Окреслено режисерські прийоми і засоби, які характеризують творче кредо постановників і відповідають вимогам та викликам сьогодення.

Ключові слова: музичний театр, сучасна українська опера, режисер музичного театру.

Сучасне жанрово-стильове багатство оперних творів спонукає режисера-постановника шукати нових форм і засобів їх сценічного втілення, зокрема застосовувати новітні арт-технології для поглиблення їх драматургії. Це потребує від нього ерудиції в різних галузях знань, актуалізуючи проблему його професійної підготовки. На кафедрі оперної підготовки та музичної режисури НМАУ ім. П. І. Чайковського протягом майже двадцяти років здійснюється фахова підготовка режисерів музичного театру, здатних поставити в музичному театрі виставу будь-якого жанру, стилю й форми. Студенти опановують теоретичні і практичні основи режисерського мистецтва, методи і способи роботи з композитором, диригентом, співаками-акторами, сценографом, балетмейстером, хормейстером, набуваючи навичок створювати свій режисерський задум і втілювати його на сцені відповідно до запитів і потреб часу. Вони вчаться komponувати на основі музичної драматургії всі складові театрального видовища: музику, акторську гру, сценографію, пластику, танець, світла, грим тощо.

Проблеми розвитку музичного театру в Україні в нових соціокультурних реаліях досліджували мистецтвознавці О. Берегова¹, В. Рожок², М. Черкашина-

---

¹ Берегова О. М. Українська опера початку третього тисячоліття як дзеркало сучасної музичної комунікації // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 89 : Сучасний оперний театр і проблеми оперознавства : зб. ст. / ред.-упоряд. М. Р. Черкашина-Губаренко. Київ, 2010. С. 190–205.

² Рожок В. І. Музика і сучасність : моногр. дослідж., наук.-попул., критич. та публ. твори / відп. ред. М. Р. Черкашина. Київ : Книга пам'яті України, 2003. 220 с.

Губаренко¹, І. Шестеренко². Аналізуючи музичну драматургію сучасної української опери, співвідношення слова, музики й дії, комунікаційні та інші аспекти, вони наголошують на необхідності переосмислення сучасних творів відповідно до особливостей національного оперного мистецтва, розглядають питання розвитку сучасного українського музичного театру.

Мета статті – розкрити зміст підготовки майбутніх режисерів музичного театру в Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського, визначити специфічні прийоми і засоби розкриття творчого потенціалу кожного студента як особистості.

Аналітичною базою дослідження стали творчі роботи студентів Антона Литвинова («Ведмідь» І. Губаренко та «Доля Доріана, або Синдром Доріана» К. Цепколенко), Лади Шиленко («У неділю рано...» В. Кирейка) та Миколи Барановського («Сват мимоволі» В. Губаренка), виконані під керівництвом автора статті. Ці роботи успішно апробовані на престижних театральних майданчиках Києва та інших міст України, зацікавили глядачів і мали широкий резонанс у пресі (А. Гейшенець³, Е. Овчаренко⁴, І. Чужинова⁵, І. Шестеренко⁶). Крім того, вони були гідно представлені на всеукраїнських та міжнародних фестивалях, отримавши схвальні відгуки майстрів театральної сцени, відзнаки й нагороди журі.

У процесі засвоєння основ професії режисера важливо виробити методологію, інструментарій роботи з творами різних жанрів, художніх напрямів, роботи над національними різновидами музичної драматургії. Зокрема, навчальною програмою з фаху «режисура музичного театру» передбачено навчання студентів-режисерів методології і технології роботи над сучасною українською оперою. У першому семестрі студент розробляє творчий задум вистави, створює й затверджує її експлікацію на засіданні кафедри оперної підготовки та музичної режисури, у другому семестрі – утілює цей задум в умовах, максимально наближених до виробничих – на сцені Оперної студії НМАУ ім. П. І. Чайковського або на іншій професійній сцені.

Під час вибору драматургії для практичної роботи студенти здебільшого звертаються до оперної класики. Справді, класична драматургія перевірена часом, відшліфована у процесі сценічних постановок. Класичну оперу сприймало не одне покоління глядачів, і студент відчуває, що на цьому матеріалі він може перевірити актуальність обраної драматургії, методику свого режисерського аналізу й оригінальність режисерського задуму, а згодом і режисерського втілення. Проте події, конфлікт, епоха, відображені в класичній опері, далекі від сучасних реалій. Для студента це вже щось далеке, незнайоме, утаємничене. Тут потрібна велика, глибока аналітична робота. Часто у студента у процесі роботи виникає страх перед масштабом класичної драматургії, глибиною конфлікту, мотивацією поведінки персонажів і, боячись не впоратися з матеріалом, він вдається до грубого, свавільного її осучаснення.

---

¹ Черкашина-Губаренко М. Р. Музичний театр Віталія Губаренка – історичний контекст, риси драматургії // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 32, кн. 4 : Віталій Губаренко. Сторінки творчості. Статті, Дослідження, спогади : зб. наук. ст. Київ, 2003. С. 6–40.

² Шестеренко І. Довгоочікувана вистава // Культура і життя. 2014. 4 липня. № 27.

³ Гейшенець А. Підсумки театрального сезону: горизонтальна трансформація // Культура. 2016. 6 липня.

⁴ Овчаренко Е. На межі вибору // Слово Просвіти. 2014. 10–16 липня.

⁵ Чужинова І. Експеримент, дослідження і загадка // День. 2016. 1 липня.

⁶ Шестеренко І. Довгоочікувана вистава // Культура і життя. 2014. 4 липня. № 27.

Під час роботи над сучасною оперою студенту легше виявити актуальність твору, зрозуміти природу конфлікту, спосіб існування персонажів, сприйняти драматургію, виявлену сучасною музичною мовою, сучасними засобами музично-сценічного твору. Сучасна українська опера представлена творами Віталія Кирейка, Віталія та Ірини Губаренків, Мирослава Скорика, Ігоря Щербакова, Олександра Костіна, Кармелли Цепколенко, Юрія Іщенка, Володимира Зубицького, Леоніда Грабовського, Антіна Рудницького, Івана Карабиця, Валентина Бібіка, Вірко Балея, Ігоря Поклада. Студент може обрати собі музичну драматургію для практичної навчальної роботи. Кожен із сучасних українських оперних композиторів оригінально, самобутньо, художньо переконливо відтворює світ. Для їхніх творів характерні різножанровість, стилістичне багатство письма, способів зав'язки і розвитку конфлікту, побудови образної системи та міри умовності відображення.

У процесі спільної роботи викладача і студента над сучасною українською оперою було здійснено постановку чотирьох оперних вистав. Зокрема, студент **Антон Литвинов** поставив оперу **Ірини Губаренко «Ведмідь»** у створеному ним театрі-студії «Опера у валізі». Виставу показано вже більше десяти разів, зокрема й на всеукраїнських та міжнародних фестивалях, під час проведення майстер-класу доцента, заслуженого діяча мистецтв України Петра Ільченка в межах Міжнародних науково-практичних конференцій, організованих у НМАУ ім. П. І. Чайковського (2015, 2016). До державного іспиту на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» А. Литвинов підготував постановку опери К. Цепколенко «Доля Доріана, або Синдром Доріана», яку представив у своєму театрі-студії «Опера у валізі». Виставу презентували митці культурного об'єднання «HRONOTOP.UA» на сцені театру «Дія» при Національній кіностудії імені Олександра Довженка.

Комічну оперу «Ведмідь» за однойменною п'єсою Антона Чехова Ірина Губаренко написала 1989 року, а перше прочитання її здійснив А. Литвинов, представивши її публіці у серпні 2014 року на фестивалі альтернативної, неформальної та експериментальної музики «16+». «Сама опера, – за словами режисера, – легка, коротка, камерна, дуже компактна і побудована таким чином, щоб її можна було виконувати в будь-якому просторі, і не обов'язково у специфічно облаштованому залі. Композитор написала справді чудову музику. Вона спромоглася зануритись у стилістику Антона Чехова, їй вдалося в музиці відтворити його гумор та іронію. Опера “Ведмідь” руйнує стереотипні уявлення про жанр, це весела історія про несумісні з життям обітниці і про те, що буває з людьми, коли вони дають собі ці обітниці, і про кохання, якому байдуже, хто там кому давав обітниці. Це іронічна мелодійна комедія, у якій немає нічого зайвого, а є все необхідне для гарного настрою»¹.

Вистава А. Литвинова емоційно багата, легка, проста, максимально мобільна, з глибоко розробленими сюжетними поворотами, з цікавими, парадоксальними характеристиками, позитивним контекстом театрального дійства. У ній є молодечий запал, здорове нахабство, вираженість у доборі засобів театральної виразності, глибока повага до спільного дітища – твору А. Чехова та І. Губаренко. У виставі задіяний один музичний інструмент – фортепіано. На сцені мінімалістичні декорації і компактний реквізит (сценографія С. Крмджян). Це ролет, подібний до рекламного щита, на якому з одного боку є умовний портрет покійного чоловіка Попової, а з іншого – дзеркало, стілець із двох частин, маленький стіл і синя пляшка. Костюми дизайнера Поліни Веллер. Усі вони

---

¹ Інтерв'ю Тараса Штонди «Маленькі опери породжують великі ролі» на Громадському радіо 4 травня 2016 р.

виготовлені з пластики, кожен із них символізує певний знак епохи. У Попової – це жінка-клітка, жінка-пава, жінка-амазонка. У Смирнова – алюзія на шинель – захисний панцир. Усі герої – хороші люди, у них є все, потрібне для щастя, вони не хворі душевно чи духовно, і це рідкість, бо для театру ХХ століття характерно препарування хвороби.

Спосіб існування у виставі близький до награності, і це органічно для неї, бо її жанр – опера-жарт. У ній дуже добре працює награність, загострення жесту, що допомагає перетворити головну героїню на персонаж театру маріонеток. Партитура героїв опери багатопланова, цікаво вирішені рокіровки героїв – режисер намагається відійти від звичайних штампів, напрацьованих численними постановниками драм А. Чехова. Головні ролі виконали майстри української і світової оперної сцени: Тарас Штонда, народний артист України, соліст Національної опери України, лауреат міжнародних конкурсів; Наталія Ніколаїшин, заслужена артистка України, лауреат міжнародних конкурсів; Сергій Бортник, соліст Національної філармонії України, лауреат міжнародних конкурсів; Соломія Приймак, солістка Київського національного академічного театру оперети.

Камерна опера **«Доля Доріана»** за мотивами роману Оскара Уайльда відома українська композиторка **Кармелла Цепколенко** написала теж 1989 року. Протягом останніх десяти років за мотивами історії про Доріана Грея написано, щонайменше, дві опери – в Англії й Данії. Цей сюжет справді привертає увагу. Завдяки приголомшливій, емоційно-чутливій музиці, оригінальній композиційній побудові драматургічного матеріалу, зосередженню композитора на певному періоді життя головного героя сприяли тому, що цей твір став перлиною української сучасної камерної опери. Режисер-постановник А. Литвинов, як і в попередньому випадку, схильний до мобільних вистав, які можуть бути зіграні на будь-якій сцені.

Він намагається популяризувати творчість сучасних українських композиторів, імена яких, за рідкісним винятком «живих класиків», не часто трапляються в афішах. Режисер визначає жанр твору як опера-нуар. «Опера нуар – це не тільки жанр, скільки стиль, – декларує він. – Це стиль візуальний і стиль розповіді – загадка без розгадки. У сучасній опері поєднуються елементи музики, дії, історії, візуальної інтерпретації. Весь сенс в тому, щоб це була цілісна пульсуюча історія»¹.

Вистава, як і опера К. Цепколенко, – це не переповідання сюжету твору О. Уайльда, це своєрідний експеримент, у якому йдеться про те, що перебуває за сюжетом, про особистість Доріана. Дія вистави відбувається у свідомості людини, хворої на «Синдром Доріана Грея» – термін із клінічної психіатрії. «Усе на сцені прагне здаватися стильним, епатажним, естетично-бездоганим, словом, підігнаним під, скажімо, світові стандарти гучних оперних постановок, що славляться, не лише музичною, а й візуальною вишуканістю. Наприклад, майстерня художника Безила тут влучно прирівняна до операційної, де на світ з'являються три демони, вони ж альтер его Доріана. Сумній Сибіллі, нареченій і першій жертві, відведено місце на зеленому лужку із паростків соняшників. Там її відвідає примара-смерть, принісши із собою мертві, штучні квіти. Герої з'являються і зникають із-за присмеркової завіси-задника, що шелестить і до початку дії чорною целофановою пеленою огортає всі предмети й покриває саму сцену»².

---

¹ Культурне об'єднання «HRONOTOP.UA» презентує нову оперу-нуар «Доля Доріана» (презентація від 31 травня 2016 р.). URL: UACRISIS.ORG (дата звернення: 16.09.2016).

² Чужинова І. Експеримент, дослідження і загадка // День. 2016. 1 липня.

Історія Доріана – подорож лабіринтами підсвідомості. Ми спостерігаємо не за пригодою героя, а за втіленням його темних бажань. Сценографію вистави створила О. Крмджян, автор хореографічного вирішення – Х. Шинкарьова, виконавці ролей: Доріан – Іван Буткалюк, Безил – Руслан Кірш, Сибілла – Ганна Марич, наречена – Ольга Дядів. Диригент і рушій вистави – Вікторія Рацюк. Таким чином, проект молодого режисера Антона Литвинова «Опера у валізі», реалізований силами культурного об'єднання «HRONOTOP.UA», створено з метою демократизації та пошвавлення опери як жанру. У проекті поєднано дві вистави за творами сучасних українських композиторів – опера-жарт І. Губаренко «Ведмідь» за водевілем А. Чехова та опера-нуар К. Цепколенко «Доля Доріана, або Синдром Доріана» за романом О. Уайльда.

Театральний критик А. Гейшенець у газеті «Культура» писала: «Режисер прагне до осучаснення та надання мобільності жанру, що опинився заручником академічного пафосу та оксамитових порт'єр. Навряд чи роботи молодого режисера можуть долучитися на рівних до сучасного європейського контексту оперного мистецтва. Але напрям, обраний А. Литвиновим, абсолютно адекватний викликам сучасності та відкриває двері там, де до того була стіна»¹.

5 червня 2014 року в Оперній студії Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського відбулась прем'єра опери **Віталія Кирейка «У неділю рано...»** за мотивами однойменної повісті Ольги Кобилянської. Оперу написано 1965 року, а її прем'єра відбулася 1966 року на сцені Львівської опери. Київську прем'єру цієї опери довелося чекати шістдесят років – це дипломна робота студентки четвертого курсу кафедри оперної підготовки та музичної режисури Академії Л а д и Ш и л е н к о , яка стала в ній і художником-постановником. Диригент-постановник Назар Якобенчук, балетмейстер Лілія Климчук, концертмейстер Євгенія Кучеренко. Художній керівник постановки доцент, заслужений діяч мистецтв Петро Ільченко.

Ролі виконали актори-співаки: Ольга Дорошук (циганка Мавра), Ольга Бурда (красива й горда Тетяна – Туркиня, яку виростила Мавра), Анастасія Крук (добра й лагідна Настка), а також Денис Жданов (Гриць) та Еміль Абдулаєв (Андронаті, батько Маври). Партию скрипки виконав Антон Крук.

В. Кирейко – прекрасний знавець і поціновувач української пісні, а фольклор становить основу його творчості. Композиторський стиль митця національно виразний, поряд з інтелектуальністю, витонченістю, йому властива щирість, емоційність. Драматургія та засоби виразності спрямовані на розкриття змісту – звеличення Людини, утвердження цінності її внутрішнього світу. В. Кирейко – композитор моностильового складу з особливою авторською мовою: інтонаційно – це мелодичні та ладо-гармонічні звороти, ритмічні особливості походять з українського фольклору, джерела якого композитор осмислює й узагальнює.

«У неділю рано...» – твір про непереборні пристрасті, надлюдські сили, які спонтанно пробуджуються в душі людини, позбавляючи її влади над собою. Не оминув автор і теми вибору – складного й вирішального вибору своєї долі. Звичайно, краще кохати одну дівчину й одружитися з нею, навчитися упокорювати свої емоції, уникати нерозважливих, навіть стихійних вчинків. Але чи завжди вдається контролювати течію свого життя? Чи не доводиться опинятися на межі вибору між правильним і хибним, між розумом і почуттями, між життям і смертю? Ця опера привабила режисера не тільки музичною драматургією твору, а й емоційною насиченістю, динамічним

---

¹ Гейшенець А. Підсумки театального сезону: горизонтальна трансформація // Культура. 2016. 6 липня.

розвитком конфлікту, мовою їх вираження. Конфлікт у виставі виявлено гостро й драматично. Відчайдушно і самовіддано герої обстоюють своє щастя, але непереборна доля, фатум, стихія, керуючи емоціями, почуттями персонажів, неминуче ведуть до трагічного фіналу. Актори-співаки від природи сповнені психологічної витонченості, привабливості, чутливості.

Режисер визначила жанр вистави як романтичну драму, складну, зворушливу, містичну, сповнену щирості, емоційності. Конфлікт розвивається стрімко, як гірська ріка, яка зносить усе на своєму шляху. Це підкреслено візуально, сценографічними засобами: сплав лісу, звиваючись по сцені, як по гірській річці, «перелітає» через оркестрову яму «і вривається» до глядацького залу, надаючи дії пружності, молодечого запалу, міці. Колористична палітра відтворює колір деревини, зелені крон, блакиті неба, сонячного дня й холодної карпатської ночі. Сценографію вистави розробила студентка спільно з педагогом Олексієм Гавришем, який викладає в Академії курс сценографії, театрального освітлення, техніки і технології сцени».

«Вистава Лади Шиленко “У неділю рано...” вразила своїм високим професіоналізмом, умінням втілити психологічну глибину образів, драматизм почуттів, яскраво втілених композитором. Перед слухачами постали картини життя карпатських гуцулів початку XX століття, їх суворі звичаї й жагучі пристрасті, безмежний світ емоцій. Режисер провела цю романтичну оперу-драму з трагічною розв’язкою “на одному диханні”, зрозумівши її філософський підтекст, відчувши і втіливши наскрізний розвиток усіх вокальних номерів, специфіку сценічних і драматичних контрастів»¹, – зазначає кандидат мистецтвознавства, доцент Ірина Шестеренко.

Дипломна вистава студента п’ятого курсу Миколи Барановського «Сват мимоволі» за оперою **Віталія Губаренка** була показана на сцені Оперної студії НМАУ ім. П. І. Чайковського 21 червня 2016 року. Вибір твору зумовлений, по-перше, актуальністю музичної драматургії. Адже здатність людини знайти практичне рішення проблеми в надзвичайно гострих обставинах і зберегти свою цілісність так необхідна сучасній людині. До того ж, проблема «маленької людини» завжди залишається актуальною. По-друге, «Сват мимоволі» – опера, жанр якої визначений режисером як лірико-каскадна комедія, у якій продовжено традиції комічної опери «Запорожець за Дунаєм» С. С. Гулака-Артемівського та опери «Сорочинський ярмарок» М. П. Мусоргського. По-третє, це цікавий і благодатний матеріал для навчальної режисерської роботи, оскільки у ньому поєднано оперні традиції з елементами модерного сценічного мистецтва.

Проблеми та почуття головних героїв цього твору зрозумілі і близькі широкому загалу глядачів і слухачів, адже за основу лібрето взято п’єсу українського драматурга Г. Ф. Квітки-Основ’яненка «Шельменко денщик». Композитор точно й майстерно відтворює музичними засобами аромат і колорит епохи, душевну експресію і динаміку розвитку характерів героїв, яскравість, драматичну насиченість життя персонажів. В опері гармонійно поєднано побутову міську музику, українську народну поезію кінця XVIII – початку XIX століття, вдається до цитування, стилізації, пародіювання, застосовує всю палітру комічного: від доброзичливого глузування до гострої сатири.

Режисер визначає тему вистави як необхідність свободи вибору свого життєвого шляху, права на щастя в умовах тотальних соціальних забобів і заборон; особистої свободи в умовах військової служби та надмірної батьківської опіки. І тільки талант – найсильніша зброя, найбільш дієвий засіб у боротьбі проти утисків, насильства,

---

¹ Шестеренко І. Довгоочікувана вистава // Культура і життя. 2014. 4 липня. № 27.

поневолення; тільки талант здатен урятувати справжні чисті почуття в умовах повної безнадійності. Тема вистави підказує образно-пластичну систему – видовище, об'єднане гіпертрофованою парковою гойдалкою. Усі персонажі вистави змушені існувати й діяти в умовах гострої нестачі часу, постійної зміни обставин, і в цій мінливій атмосфері приймати досить складні рішення. На парковій гойдалці перетинаються каскадні історії відносин Шельменка і Шпака, Шельменка і Сковорцова, розробляється план порятунку кохання Пазіньки та капітана Сковорцова, включення в інтригу конфлікту авантюрної Евжені. На ній же відбуваються й любовні перипетії капітана Сковорцова і Пазіньки, стосунки Мотрі і Шельменка, ностальгійна історія знайомства й одруження Фенни Степанівни і Шпака, мрії про свої любовні історії Евжені, словом – лірична лінія твору.

Вистава має чітку композиційну будову, що надає динамічності театральному дійству: монтування картин, сцен, арій, дуетів, ансамблів, речитативів пісень підкріплюється режисерськими засобами сценічної виразності – образними мізансценами, художньо-виразним освітленням, поліфонічною взаємодією персонажів, жанровим акторським способом існування. Доречно й дотепно застосовано мовні характеристики персонажів, зокрема діалектизми: суржик Шельменка й Мотрі, військова лексика Сковорцова й Шельменка, химерність і кострубатість офіційної мови подружжя Опецьковських, Лопуцьковського, Евжені.

Студенти кафедри сольного співу і солісти Оперної студії Академії – С. Дорогий (Шельменко), Д. Литовченко (Пазінька), О. Тонкошкура (Сковорцов), О. Верещак (Шпак), А. Нетович-Дорога (Фенна Степанівна) створили живі, повнокровні характери. Свіжістю відчуттів молодих виконавців надано життєвої переконливості персонажам опери. Вистава мала успіх, а педагоги кафедри оперної підготовки та музичної режисури Академії і Державна екзаменаційна комісія на «відмінно» оцінила дипломну роботу випускника Миколи Барановського.

Працюючи над дипломними виставами, студенти намагаються надати їм сучасного звучання, вдаються до нових прийомів режисерського втілення на сцені. Не обтяжені сценічними штампами, комплексами внутрішньої самооценки, вони сміливо й нестандартно аналізують драматургію та засоби сценічного її втілення, працюють з новою драматургією, з молодими диригентами, акторами-співаками, художниками, спеціалістами з пластики. Це надає креативності і нового звучання їхнім режисерським постановкам. Тому, якщо й трапляються якісь недовладності, вони не знецінюють роботи молодих фахівців, не затьмарюють перспективи розвитку української музичної режисури.

Сучасне оперне мистецтво, режисура музичного театру перебувають у постійному розвитку, у пошуку нових сценічних рішень, нових засобів виразності, залучення суміжних видів мистецтва, надолужуючи відставання від драматичного театру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Берегова О. М. Українська опера початку третього тисячоліття як дзеркало сучасної музичної комунікації // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 89 : Сучасний оперний театр і проблеми оперознавства : зб. ст. / ред.-упоряд. М. Р. Черкашина-Губаренко. Київ, 2010. С. 190–205.
2. Гейшенець А. Підсумки театального сезону: горизонтальна трансформація // Культура. 2016. 6 липня.
3. Овчаренко Е. На межі вибору // Слово Просвіти. 2014. 10–16 липня.
4. Рожок В. І. Музика і сучасність : моногр. дослідж., наук.-попул., критич. та публ. твори / відп. ред. М. Р. Черкашина. Київ : Книга пам'яті України, 2003. 220 с.

5. Черкашина-Губаренко М. Р. Музичний театр Віталія Губаренка – історичний контекст, риси драматургії // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 32, кн. 4 : Віталій Губаренко. Сторінки творчості. Статті, Дослідження, спогади : зб. наук. ст. Київ, 2003. С. 6–40.

6. Черкашина-Губаренко М. Р. Проблема соотношения слова, музыки и действия в современной украинской опере (на примере оперного творчества В. Губаренка) // Українська музична культура ХХ століття: пошуки, здобутки, перспективи. Суми : СДПІ ім. А. С. Макаренка, 1996. С. 3–21.

7. Чужинова І. Експеримент, дослідження і загадка // День. 2016. 1 липня.

8. Шестеренко І. Довгоочікувана вистава // Культура і життя. 2014. 4 липня. № 27.

Ильченко П. И. Постановки современной украинской оперы в процессе подготовки режиссера музыкального театра. Отмечены особенности современного развития музыкального театра Украины в новых социокультурных реалиях, в частности новые требования к режиссёру-постановщику. Это диктует переосмысление принципов профессиональной подготовки такого специалиста. На кафедре оперной подготовки и музыкальной режиссуры НМАУ им. П. И. Чайковского в течение почти двадцати лет осуществляется профессиональная подготовка режиссёров музыкального театра, способных поставить в музыкальном театре спектакль любого жанра, стиля и формы. Студенты овладевают теоретическими и практическими основами режиссёрского искусства, методами и способами работы с композитором, дирижёром, певцами-актёрами, сценографом, балетмейстером, хормейстером, приобретая навыки создания своего режиссёрского замысла и воплощения его на сцене в соответствии с запросами времени. Они учатся компоновать на основе музыкальной драматургии все составляющие театрального зрелища: музыку, актёрскую игру, сценографию, пластику, танец, свет, грим. Осуществлённый силами студентов анализ режиссёрских интерпретаций современных украинских оперных произведений («Медведь» И. Губаренко, «Судьба Дориана, или Синдром Дориана» К. Цепколенко, «В воскресенье рано...» В. Кирейко, «Сват поневоле» В. Губаренко) свидетельствует об их надлежащем профессиональном уровне. Определены режиссёрские приёмы и средства, которые характеризуют творческое кредо постановщиков и соответствуют требованиям и вызовам современности.

Ключевые слова: музыкальный театр, современная украинская опера, режиссёр музыкального театра.

Ilchenko P. I. Contemporary Ukrainian Opera in the Context of Educating the Directors of Musical Theatre at the Tchaikovsky National Music Academy. The article reviews the features of contemporary development of the Ukrainian musical theatre in the new social and cultural realities, the variety of genres, styles, and forms of operas. It identifies the increasing requirements for directors of musical theatre, the ways of rethinking and deepening the professional training for a person of this specialty. It analyses the student directors' interpretations of contemporary Ukrainian operas: "The Bear" by I. Hubarenko, "Doryan's Fate. The Doryan Syndrome" by K. Tsypkolenko, "On a Sunday Morning" by V. Kyreyko, "The Reluctant Matchmaker" by V. Hubarenko. It shows the directors' personal methods and tools that characterize their creative credos, and match the requirements and challenges of our time.

Keywords: musical theatre, contemporary Ukrainian opera, the director of musical theatre.